

Praktikum dětské psychologie (PSYb1720) - sylabus

JARO 2022

Základní charakteristika kurzu:

Obsah:

Kurz je zaměřený na poznávání vlastních praktických znalostí a dovedností uplatňovaných v kontaktu s dětmi, adolescenty a jejich rodiči v různých životních situacích a vývojových etapách. Hlavní formou výuky jsou praktická cvičení (modelové situace, ukázky, videoukázky), která umožňují v bezpečném prostředí simulovat situace, jejíž součástí je kontakt s dětmi, adolescenty a rodinami. Obsahem kurzu mohou být například tyto tréninkové situace: komunikace s maminkou na oddělení šestinedělí; kontakt s dítětem, které zažívá odloučení od rodičů; spor mezi školními dětmi, plačící dítě; odporující dítě; agresivní dítě a další.

Cíl:

Studenti se prostřednictvím tréninkových situací učí aplikovat teoretické a praktické psychologické poznatky zejména z vývojové psychologie a z oblastí výchovy, vzdělávání a poradenství; učí se zorientovat se, rozpoznat, porozumět a pochopit konkrétní situace a v těchto situacích adekvátně reagovat a efektivně komunikovat. Nedílnou součástí je rovněž učit se reflektovat vlastní procesy v konkrétních nácvikových situacích, definovat svoje potřeby, zdroje, umět podpořit svoje silné stránky, pracovat s chybou a tak získávat i zodpovědnost k práci pod supervizí. Absolvent tohoto kurzu má možnost nahlédnout na svoje dosavadní psychologické praktické schopnosti a dovednosti a může si tak ujasnit další cíle v oblasti vlastního profesního rozvoje.

Podmínky zápisu kurzu:

Určeno:

Kurz je určen studentům bakalářského studia psychologie v 5. a 6. semestru.

Rozsah:

0/0/0. 4 k. Ukončení: kolokvium.

Omezení zápisu do předmětu

Předmět si smí zapsat nejvýše 16 stud.

Organizace kurzu:

Rozvrh:

Výuka probíhá v těchto dnech: 6.3., 20.3., 3.4., 17.4., 15.5 - v čase 8:00 – 12:30. + 1,5h na závěrečné shrnutí – termín bude domluven se studenty.

Místo: Jezuitská 3, Brno (1. patro), Poradna Šipka (příchod nejdříve 5 min. před výukou)

Garant programu:

Mgr. et Mgr. Lenka Šamánková, Ph.D.

e-mail:samankova@email.cz

Vyučující a konzultanti:

Mgr. et Mgr. Lenka Šamánková, Ph.D.

e-mail: samankova@email.cz konzultace: po předchozí domluvě e-mailem

Konzultace:

Konzultace z oblasti dětské psychologie – z oblasti dětské poradenské a terapeutické praxe, pedagogicko-psychologického a speciálně - pedagogického poradenství můžete konzultovat s výše uvedenými vyučujícími prostřednictvím emailu nebo osobně po předchozí domluvě emailem.

Požadavky pro získání kolokvia:

Kolokvium je uděleno za aktivní účast na kurzu a závěrečném setkání (viz níže).

Za aktivní účast na kurzu se považuje:

- účast ve výuce (80% účast)
- aktivní plnění zadaných úkolů v průběhu výuky. Nezbytné pro plynulý chod praktických bloků – přípravy témat pro práci na modelových situacích apod. Doporučujeme sledovat studentům emaily k předmětu PSYb1720 Praktikum dětské psychologie.
- sledování FB skupiny FSS Praktikum dětské psychologie, kde bude odkazováno na materiály, vedena diskuse k zadaným tématům. Témata na FB budou vycházet z aktuálně řešených témat ve výuce, budou navazovat na praxi studentů.
- aktivní účast na modelových situacích, které jsou stěžejní metodou výuky. Práce na modelových situacích jsou připraveny tak, aby byly pro studenty přínosem do praxe. Nejsou potřeba herecké dovednosti. Obavy z chyb jsou brány jakou součástí práce a v modelových situacích jsou přínosem k diskusím.

Závěrečné setkání:

Do závěrečného setkání si každý student ústně připraví rozbor jedné modelové situace, která je v průběhu semestru zaujala. Konkrétní podoba rozboru bude se studenty domluvena v průběhu semestru. Účast na závěrečném setkání a aktivita v něm je podmínkou k udělení kolokvia. Termín závěrečného setkání bude domluven se studenty na prvním výukovém setkání.

Příprava na výuku:

Studenti se na kurz připravují **dle pokynů vyučujícího**, který ho vede. Pokyny studenti zjistí prostřednictvím IS MUNI (mail, studijní materiály) nebo FB skupině. Součástí přípravy je též **nastudování materiálů k danému tématu a příprava materiálů pro praktickou práci** (zadání bude uvedeno na FB skupině)..

Před kurzem je vhodné zopakovat si znalosti ze základních učebnic vývojové psychologie:

Povinná literatura:

- o Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum.
- o Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II*. Praha: Karolinum.
- o Langmeier, J., & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- o Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.

Požadavky na výuku při osobním setkání:

- Studentům doporučuji pohodlné oblečení. Ve kterém může sedět na zemi, pracovat s modelínou atp.
- K výuce budeme potřebovat tyto pomůcky (mnohé k dispozici na místě výuky):
 - Základ:
 - čisté papíry A4, sadu pastelek, gumu, obyčejnou tužku, nůžky, plastelínu, lepidlo.
 - Z dalších pomůcek doporučuji zajistit dle vašich možností sadu hraček, přírodnin, obrázků:
 - provázek, pružinku, kloboukovou gumičku,
 - maňásky, plyšáky, panenky
 - symboly - emotikony v různých podobách
 - kamínky, zajímavé drobné přírodniny, pírka, korálky
 - figurky velikosti hraček z kindervajíčka až po velikosti plastových figurek (zvířátka, autíčka, superhrdinové, princezny, figurky – rodina, lego figurky, igráčci, playmobil),
 - lego kostky,
 - polštáře, deky, přikrývky, masírovací míčky,
 - jednoduché hudební nástroje...

Harmonogram výuky:

Datum:	Vyučující:	Téma:
6.3.2022	Šamánková	Úvod do předmětu Praktikum dětské psychologie
20.3.2022	Šamánková	Kazuistiky, Modelové situace, rozbor
3.4.2022	Šamánková	Kazuistiky, Modelové situace, rozbor
17.4.2022	Šamánková	Kazuistiky, Modelové situace, rozbor
15.5.2022	Šamánková	Kazuistiky, Modelové situace, rozbor
Dle domluvy	Šamánková	Závěrečné setkání

Tematické okruhy :

Úvod do předmětu Praktikum dětské psychologie

- Představení vyučujícího a studentů, jejich motivace k zapsání tohoto předmětu, očekávání, obavy.

- Představení předmětu vyučujícím – seznámení se strukturou výuky, představení výukových metod. Společná práce nad pravidly práce v seminářích – vytvoření bezpečného rámce pro práci ve skupině.
- Tvorba seznamu témat, okruhů, které studenty zajímají.
- 1. modelová situace – představení struktury výuky – diskuse nad strukturou, návrhy na změny, dopřesnění pravidel, dopřesnění návrhu témat.

Cílem prvního setkání je nejenom vyjasnění organizačních záležitostí předmětu, ale rovněž nahlédnutí forem práce při supervizních setkáních, přiblížení možností komunikace a práce s tématickými skupinami (např. při práci s rodiči, učiteli apod.)

Semináře s náplní modelových situací:

- **Úvodní reflexe** – zahájení, organizační záležitosti, sdílení – (s čím přicházím, nálady, potřeby, zážitky, naladění, očekávání), zpřítomnění.
- **Představení případu/modelové situace, uvedení do situace, příprava na modelovou situaci/diskusi:**
 - **Kazuistiky/ příběhy s tématem/ modelové situace budou zahrnovat vždy tyto aspekty:**
 - **vývoj dítěte** – např. kontakt s dítětem v různých fázích vývoje (novorozenec, batole, předškolák, mladší školák, starší školák, adolescent)
 - **projevy v chování** – plačtivé, vzdorovité, s různou úrovní/způsobem komunikace, aktivní/pasivní....
 - **kontext situace** – např. situace v rodině, ve škole, na veřejnosti, v krizových situacích – u doktora, v novém prostředí, při odloučení...; při hře, při výuce, v kontaktu s vrstevníky,
- **Čas vymezený na modelovou situaci ve skupinkách** (příprava, sehrání modelové situace, „vystoupení z rolí“, rozbor ve skupince) nebo diskuse ke kazuistice či k příběhu s tématem.
- **Rozbor** – pohledem na jednotlivé role (jak se cítí, co potřebují, co jim pomohlo), sehrané situace (náhled na okolnosti), co se dařilo, co pomohlo....
- **Teoretické ukotvení, užitečné shrnutí a doporučení do praxe.**
- **Závěrečná reflexe** – s čím odcházím, nálady, potřeby, zážitky,

Literatura :

Literatura bude průběžně doplňovaná v návaznosti na probíraná témata:

ČERNÝ, Vojtěch a Kateřina GROFOVÁ. *Děti a emoce: učíme děti vnímat, poznávat a pracovat se svými pocity*. 2., doplněné vydání. Brno: Edika, 2017. 160 stran. ISBN 9788026611257.

DELFOŠ, Martine. *Pověz mi...: jak vést profesionální rozhovor s dětmi mezi 4 a 12 lety*. Přeložil Ruben PELLAR. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1327-7.

KOPŘIVA, Pavel, Jana NOVÁČKOVÁ, Dobromila NEVOLOVÁ a Tatjana KOPŘIVOVÁ. *Respektovat a být respektován*. 3. vydání. Bystřice pod Hostýnem: P. Kopřiva - Spirála, 2008. 286 stran. ISBN 9788090403000.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte: dětská závist; žárlivost, nevěra a rozvod; nový partner v rodině, nevlastní sourozenci; vzpomínky z dětství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. 128 s. ISBN 8024703327.

LEVINE, Peter A. a Maggie KLINE. *Trauma očima dítěte: probouzení obyčejného zázraku léčení: od raného dětství po dospívání*. Praha: Maitrea, 2012. ISBN 978-80-87249-27-7.

LEVINE, Peter A. a Maggie KLINE. *Prevence traumatu u dětí: průvodce k obnovení důvěry, vitality a odolnosti*. Praha: Maitrea, 2014. ISBN 978-80-87249-61-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VALENTA, Milan a Pavel HUMPOLÍČEK. *Hra v terapii*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1190-7.

VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1704-6.

ZAKOUŘILOVÁ, Eva. *Speciální techniky sociální terapie rodin*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0583-8.

ZATLOUKAL, Leoš a Daniel ŽÁKOVSKÝ. *Zázrak tří květin: terapie zaměřená na řešení s dětmi a dospívajícími*. Praha: Portál, 2019. ISBN 9788026214847.